

1989.09.23 Alytus

Tučkus Andrius, Broniaus, 1958, Vilnius, šv. Mikalojaus bažnyčios sargas, gyv. Vilnius, Paribio 30-8

...Lietuviai! Nacionalistai, krikščionys-demokratai, komunistai ir visi visi lietuviai! Šiandien Alytuje pirmą kartą vyksta Lietuvos laisvės lygos mitingas. Čia susirinkome. Noriu supažindinti jus su LLL. Apie ją jūs girdėjote, skaitėte. Bet jos esmės ten jūs nerado - te. Aš esu tuo tikras. Štai dar vasario mėn. pradžioje "Komjaunimo tiesoje" pasirodė toks reikalavimas - paskelbti LLL už įstatymo ribų. Perskaitęs šitą, aš nustebau, iš pradžių. Kodėl tiek mažai reikalaujama. Juk mūsų kaimynai iš Rytų, Pietų ir Vakarų anžiais reikalavo visą lietuvių tautą, visas aisčių tautas paskelbti. Ir skelbia jie. Ne žodžiais skelbė, kruvinais darbais skelbė už įstatymo ribų. Mus visus. Ir to skelbimo rezultatas mirę mūsų broliai prūsai. Likome mes - lietuviai ir latviai. Grasinami irgi mirties. Mums nešė mirtį, pridengtą gražiais žodžiais. Netgi dievo žodžiais. Ir tautų draugystės, tautų brolybės žodžiais pridengtą mirtį nešė ir tebeneša lig šios dienos mums. Toliau ne per seniai "Tiesoje" buvo kažkokio piliečio toks, nežinau kaip pavadinti, toks užklauskas, girdi, ar tų lygiečių kartais kas tyčia nepakursto. Norėčiau tą žmogų paklausti, gal ir tada lygiečius kurstė, kai jie buvo pogrindyje. Kurstomi jie laudies areštuojami, sodinami į kalėjimus ir tremiami, gal irgi tik kurstomi, o ne iš gilių įsitikinimų. Štai kaip išeina. Ne, niekas iš žmonių jų nekurstė. Juos kurstė, tiesa, bet ne žmonės. Kurstė šventa meilė savo tautai, šventą meilę, pasirengimas kovoti už tautos gyvybę, už jos išlikimą. Štai kas kurstė mus ir tebekursto! Tam žmogui norėčiau atsakyti. Štai visai neseniai "Tiesoje" viena moteriškė, atrodo naivi gal dar. Dalinai paveikta piktos propagandos. Išsireiškė štai, kad Lygos veiksmai primena/nutolsta balsas/. Na, ką gi atsakyti. Jeigu taip jau bijote, tiek baimės susikaupė jūsų širdyje, prašome, nešokinėkite prieš dalgį. Gal ir nešienaus tas Maskvos dalgis, gal išvengsite. Atsiklaupkite tada. Ar dar geriau - atsigulkite gražiame būryje tų, kurie ragina, kurie labai gražiai čiulba apieėjimą, apie gyvenimą, tuos kelius į

laisvę ir nepriklausomybę labai pamažu ir labai protingai. Reiškia, ragina eiti tol, kol liaudies dainos žodžiais sakant, nenuėjus nei pusės kelelio, dzūkiškai išsireiškiant, jau nebereikės toliau eiti, nes nebeliks tos tautos, ištirps ji svetimtaučių masėje. Kasdien, kasmet, kas mėnesį tiesiog plustančių į Pabaltijį. Ištirps. Ir nebeliks. Nebus reikalo kovoti nei už laisvę jos, nei už nepriklausomybę, nes nebeliks tautos, nebeliks valstybės. Štai kaip. Kur esmė tokių raginimų pamažu, pamažu žengti, labai protingai žengti. O iš tikrųjų Lyga tai irgi be išsišokimų žengia. Ne kokie išsišokimai jos veiklai būdingi, bet būdingas tiesumas, atvirumas, kalbėjimas, daiktų padinimas tikrais vardais, neskirtymas laisvės ir pusiau laisvės, vergijos ir pusiau vergijos. Bet reikalaujama to, kas mums priklauso, kaip oras ir vanduo. Gyvybiškai priklausome. Be nepriklausomybės tauta, maža tauta šalia didžiosios pasmerkta ištirti didžiosios masėje. Latviai, jau jų gyvybė labai pavojuje. Tai Lyga kviečia siekti svarbiausio dalyko - nepriklausomybės. Tik ji viena gali užtikrinti mums išlikimą. Mūsų tautos gyvybę, tik nepriklausomybę. Sienų uždarymas svetimtaučių antplūdžiui ir savarankiška politika, savarankiškas gyvenimas visais atžvilgiais. Štai ką norėjau atsakyti aš jums paaiškindamas, kas yra Lyga. Man atrodo, kad iš šito suprasite geriau, negu teoriškai ilgai aiškinant apie ją. Mitingas yra šia proga, kaip žinote, 28-ta rugsėjo minime ar minėsime antrąjį turą niekingą Molotovo-Ribentropo pakto slaptųjų dokumentų pasirašymo antrąjį turą, minėsime. Dar trečiasis - sausio 10 d. Tai jau sekančiais metais. Reiškia, valdovai budeliai paneigė lietuvių, latvių ir estų tautos teisę į gyvybę tada, sudarydami tuos susitarimus. O Sovietų sąjunga atėmė ir tos tautos gyvybės pagrindinę sąlygą - nepriklausomybę. Šia proga yra šiandien mitingas. Pirmasis kalbės LLL Alytaus skyriaus atstovas Marcinonis Pranas. Jums daugeliui alytiškių gerai žinomas. /Plojimai./

Pranas Marcinonis, Jono, 1923, gyv. Alytaus raj. Burbiškių km.
Alytaus vartotojų koop., darbin. Alytaus Automobilistų 11-11
Brangūs tautiečiai ir visi, kurie gyvenate Lietuvos žemėje! Šiandien
sukanka skaudžius sukaktis. Pusšimtis metų, kai mūsų tautas išrovė,
katalikiškas lietuviškas mūsų vaikų širdis. Tai yra skaudžius sukaktis.
Labai skaudu ir tą girdėti, kad mūsų ne tik kad vaikai, tai čia
dar ne paslaptis, bet ir pasenę žmonės, gyvenę Lietuvoje, žino Lie-
tuvos/vienas žodis/, man labai skaudu girdėti. Sako, skaudu, kaip
senoriai aš tos Lietuvos, kokia ji buvo 1939-tais ar 1938-tais metais.
Kodėl taip išsina? Aš atsimenu, nes jau keturiasdešimtais metais bu-
vau vyras, esu liudininkas. Nesu politikas, istorikas. Čia kalbės
kiti, aš trumpai jums noriu priminti. tokius faktus liudyti. Nes
čia matau jauni veidai, mažai tų senų yra. 1937-tais metais buvo į
Alytų atvažiavęs prezidentas Antanas Smetona. Labai aš arti buvau,
kokių 10 metrų. Prisimenu jo žodžius, visų jų neatsiminsiu, bet
tokius mirtinus žodžius iki mirties atsiminsiu. Sakė jis, Lietuva
daug atsilikusi nuo kitų pasaulio užsienio kraštų ir kaimynų 50%,
o gal dar ir daugiau. Visapusiškai. Bet turime garbės ir pasididžia-
vimo, kad mes už kaimyninę Rusiją stovime 50% dar daugiau visapu-
siškai. Štai kokia buvo tuometinė Lietuva. Labai netikėjo daug kas.
Sako, čia tas meluoja, tas prezidentas./Balsas nutolo/. Štai kaip
buvo. 1939-tais metais atvažiavo, vežė tūkstančiai internuotų lenkų,
tūkstančiai ir naikino lenkus, taip sakant, internuotus, tokia pa-
čia porcija, kaip mūsų Lietuvos kariuomenė. Kilometrines eilės.
Aš pats stovėjau iš vakaro kilometrinese eilėse ir bekonai prie
stočių. Parvažiavus, šitoje pačioje aikštėje, kur dabar yra pa-
statyta šitie didžiuliai mūrai, aikštė buvo, dabar jau nugrianta
valgykla. Liudininkais buvome. Tai stebėjosi žmonės. Atėjo kareiv-
ukas ir klausia, kiek galima nusipirkti dešros. Ta pardavėja
nesuprato rusiškai. Žmogus senesnio amžiaus ir paaikškino. Sako,
jis klausia, kiek galima dešros nusipirkti. Pardavėja sako, kiek
norė. Tai reiškia plačiau, savo akimis visi stebėjomės toks duon-

maišis, kuprinė, maišas - apie 40 kg mėsos prisipirke ir nuėjo.
Štai, trisdėšimt devintieji! Aš daugiau neaiškinsiu. 1939-ieji
metai! O kur dabar? Mūs Lietuva kariavo ir nebadavo! O šiandien
mūs Lietuvoje kuo toliau, tuo gražiau. Daugiau nesileisiu, paaiškin-
siu trumpą pavyzdį. Seniau buvo valsčius. Aš ūkiškai. Valsčiuje bu-
vo trys ponai, kaip dabar apylinkėje: viršaitis, glavnas sekre-
torius, na ir viena moterėlė mokesčius žemės. Viskas. O dabar ta
apylinkė suskilo, pasidalijo valsčių: penki kolūkiai. Tuose penkiuose
kolūkiuose suiskaičiau 250 viršaičių./Plojimai/. /Balsas nutolo./
Vienas pensininkas, o kitas prasigėręs. Viskas. Aš kolūkio pirminin-
kui sakiau, ne vienam sakiau. Kas gi po tavęs bus?! Pirmininke! Tu
savo dviejų vaikučių neleisi ant traktoristo ar melžėjos. Neleisi.
O kai kur kaimuose seneliai baigia išmirti. Miestai per dideli. Kai-
mai tušti. Galima sakyti, nes neužilgo bus tuščia. Aš norėčiau, baig-
damas šitą žodį, pasakyti mintį: tautiečiai, broliai, lietuviai, ne-
žiūrėkime jokių išmaldų, jokių savarankiškumų, mūsų tikslas tautos
dabar, gal ir tikrai teisingai jau yra dabar laikas. Visi susijun-
kime, nepriklausomybės keliu eikime visi! Pasirašėme I milijonas
500 tūkstančių, kad išeitų kariuomenė. Tai dabar šventas pasirašymas
mūs. Kad vyrai atiduotų bilietus. Šventa, teisinga akcija, taikinga!
Tik šitaip mes galime pasiekti. Taikingi mes. Mes negalima kariau-
ti su automatu ir durkliu. Tik su tiesa. Nes tiesa yra žodis anži -
nas, nenugalimas. Jau visos imperijos subyrėjo. Ir dar subyrės ne
viena. Tai tuo ir norėčiau užbaigti. Sėkmės jums- susivienijimo visiems
Tiktai šitaip nepriklausomybės keliu. Kitokių išlygų nėra. Jokių
ten savarankiškumų mes nežiūrėkime. Tik šito. Statykime namą.
Ačiū.

/Plojimai./